

M

K

B

T

Á

J

É

K

O

Z

T

A

T

Ó

Minden
tagtársunknak
eredményes,
boldog új évet
kívánunk!

PROGRAMOK
RENDEZVÉNYEK
BESZÁMOLÓK
JELENTÉSEK
RÖVID CIKKEK
KÖZLEMÉNYEK
HÍREK
HIRDETMÉNYEK

2005.

január-február

SZILÁGYI FERENC
1953—2004

Szilágyi Ferenc — vagy ahogyan mindenki ismerte Frici; Szityus — 1971-ben került a Meteorban a barlangkutatás vonzáskörébe. Népszerűsítő olvasmányok által sarkallva vágott neki a környező hegységek barlangjainak. Talán kalandvágyból, talán kíváncsiságból jegyezte el magát a barlangászattal. Még egy év sem telt el, már aktív, sőt, egyre inkább nélkülözhetetlen tagjává vált a szervezett kutatásnak is. Az egykori érdeklődés életcélá forrta ki magát; állást kapott a Magyar Állami Földtani Intézetben, s korábbi szakmáját félretéve újabb érettségit tett le, hogy tudományos munkát végezhesen. Hallatlan energiával vetette bele magát mindenféle tevékenységbe, a térképezéstől az egyszerű „pénzszerzéses” munkákig. Az ő szervező és meggyőző ereje tette lehetővé 1974-ben a Meteor Vass Imre csoport Baradla-brigádjának létrejöttét, majd ugyanezen évben a Baradla Barlangkutató Csoport megalakulását.

Nem valószínű, hogy a veterán barlangászok között akad olyan, aki ne találkozott volna vele, akár terepen, munka közben is. Elmaradhatatlan esernyőjével, vízelemző felszerelésével mindennapos látvány volt az Aggteleki-karszt vagy a Bükk forrásainál. Igaz, munkásságát csak néhány cikk hirdeti, de aki dolgozott vele, tudja, hogy igazi „órakulum” volt. Ismert minden forrást, minden víznyelőt, és sokan joggal vélik: „a kisujjában volt a szakma”. Kevesen tudják, hogy ugyanennyire otthon volt a Pilisben, a Börzsönyben vagy a Kisalföldön is, és munkássága 30 évében csaknem az egész országot bejárta. De igazi otthonának a Baradla környékét tekintette. Itt szervezte meg 1986-ban az egyik legjelentősebb izotópos nyomjelzést is, amellyel pontosította a rendszer vízháztartásával kapcsolatos addigi ismereteket.

A 90-es években magánéleti gondjai miatt egyre inkább elmaradt a csapattól, amelyet ő hozott létre. Kialakult betegsége visszafordíthatatlanná vált. Annak ellenére, hogy barátai, közeli ismerősei tisztában voltak állapotával, mindenki megdöbbenéssel fogadta a hírt: 2004. október 23-án meghalt.

Kevesen mondhatják el magukról, hogy egy cél, egy álom érdekében bármit képesek félrerakni. Az ő számára minden másodrendű volt; szakmai karrier, anyagi jólét, magánélet. Túlzás lenne azt állítani, hogy az általa hozott áldozatért bármikor is elismerést kapott volna, s ezt nem kevés keserűséggel vette tudomásul. Talán elégedett lenne, ha tudná, ami most, a történet végén már fényesen látható: Ő volt a Baradla kutatásának „szürke eminenciása”.

Nem felejtjük el.

Meteor TTE Baradla Barlangkutató Csoport

Dr. Veress Márton, Társulatunk Elnökségének tagja „A karrok” című értekezését 2004. október 28-án sikerrel megvédte, s ezzel az MTA doktora tudományos címet elnyerte. Szívvel gratulálunk és további sikeres tudományos munkásságot kívánunk.

MKBT TÁJÉKOZTATÓ

Megjelenik minden páratlan hónap elején (lapzártá: minden páros hónap 10-én)

Kiadja a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat

1025 Budapest, Pusztaszeri út 35.

Tel.: 346-0494, tel./fax: 346-0495. E-mail: mkbt@axelero.hu

Szerkesztő: Fleck Nóra. Felelős kiadó: dr. Leél-Össy Szabolcs

A tájékoztató számára leadott cikkek, anyagok tartalmáért a szerzőik felelősek.

Floppyn és e-mail-en érkező anyagokat Win 98/Office 2000 ill. Win 95 /6.0 formátumban tudunk fogadni.

TÁMOGATÓINK

Vukov Péter	2 000 Ft	
Leél-Őssy Szabolcs	25 000 Ft	lemondva a Cholnoky-pályázat bírálatáért
Takácsné Bolner Katalin	25 000 Ft	járó díjról
Perényi Katalin és Laszity Alexandra	100 000 Ft,	lemondva a Cholnoky-pályázaton nyert díjjal járó pénzjutalomról

A nagylelkű adományokat ismételten hálásan köszönjük.

PROGRAMOK, RENDEZVÉNYEK

ELŐADÁSOK, VETÍTÉSEK

a Szemlő-hegyi-barlang (II. Pusztaszeri út 35.) vetítőtermében

Január 19. szerda 18 óra

- A Yukatán-félsziget (Mexikó) víz alatti barlangja (video 25 perc)
- Mexikó – Találkozás démonokkal (a Cseh Barlangkutató Szövetség expedíciója video 25 perc)

Február 16. szerda 18 óra

- Bőrszárnyakon (denevérekről – video 52 perc)
- Denevérek – fejjel lefelé (video 25 perc)

BARLANGÁSZ FARSANG

2005. február 26-án

a Szemlő-hegyi-barlang fogadóépületében
a GUBACS szervezésében

SZAKMAI TANULMÁNYÚT A VILLÁNYI-HEGYSÉGBEN

Társulatunk a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóságával kötött együttműködési szerződés keretében, a nemzeti park szakmai közreműködésével és támogatásával tanulmányutat szervez a Villányi-hegységben **2005. április 8–10.** között.

A programban szerepel többek között az Abaligeti-barlang, a Nagyharsányi-kristálybarlang felkeresése, kirándulás a Szársomlyóra (ördögszántás), az abaligeti Denevér Múzeum meglátogatása, valamint pincelátogatás és borkóstolás (külön térítés ellenében) a Villány–Siklósi Borúton.

Szállás: a Beremendi Cementgyár Vendégházában, Beremenden kb. 1350 Ft/fő/éjszaka.

Utazás: autóbusszal (várható költség a jelentkezők létszámától függően MKBT tagoknak kb. 3000–5000 Ft, nem MKBT tagoknak 5000–7000 Ft).

Jelentkezési határidő: **2005. január 25.**

Végleges költségek a jelentkezők létszámának ismeretében várhatók. A tanulmányút végleges programját a jelentkezők közvetlenül megkapják.

Titkárság

SZAKMAI TANULMÁNYÚT AUSZTRIÁBA 2005. július 13–17.

Tervezett program: Dachstein Óriás-jégbarlang, Mamut-barlang, Koppenbrüller-barlang, Dachstein-karsztanösvény, Eisriesenwelt, Werfeni vár, felszíni túra a Totes Gebirge magashegyi karsztján.

Utazás autóbusszal, szállás saját sátorban. Előzetes számítások alapján a várható költség (autóbusz, szállás, drótkötélpályák, belépők) kb. 35 000 Ft (nem MKBT-tagoknak 45 000 Ft). Ez az összeg a további egyeztetések eredményeként 10–15 %-kal változhat (csökkenhet). A végleges költségkalkuláció érdekében (autóbusz nagysága) kérjük az érdeklődőket, hogy január végéig jelentkezzenek a Titkárságnál.

HJVATALOS KÖZLEMÉNYEK

A TÁRSULAT VEZETŐ SZERVEINEK ÜLÉSEI

Elnökségi ülés: 2004. október 21.

E-36/2004 Foglalkozott a Társulat oktatási szakosztályának tevékenységével, valamint a szakosztály vezetésében bekövetkezett változással. Ennek eredményeképpen dr. Lénárt Lászlót a szakosztály élén Börcsök Péter váltja fel. Felmerült annak az igénye, hogy a szakosztályok vezetői az alapszabályszerű működés érdekében megszabott határidőig készítsék el ügyrendjüket. Amennyiben a megadott határidőig a szakosztályvezető nem nyújtja be a Társulathoz az elkészült ügyrendet, úgy a választmány jogosult a megfelelő szankciókra. Egyúttal az Elnökség megköszönte dr. Lénárt László eddigi munkáját, s örömmel veszi további közreműködését az oktatási munkában.

E-37/2004 Elfogadta 3 fő új belépő felvételi kérelmét.

Kibővített elnökségi ülés: 2004. november 20. Kab-hegy

Mint azt a november–december havi Tájékoztatóban meghirdettük, Társulatunk a fenti időpontban nyílt választmányi ülést hívott össze a Bakonyi Barlangkutató Egyesületek Szövetségének Kab-hegyi kutatóházába. Sajnálatos módon az ülésen egyéb programütközések következtében rendkívül kevesen tudtak jelen lenni a választmányból. Jelenlévők részére Schäfer István a szövetség elnöke és Kocsis Ákos igen gazdag terepi programot állított össze, amelynek során alkalom nyílt a különböző kutatási helyek megtekintésére, valamint az Úrkúti őskarszt felkeresésé-

re. Valamennyi résztvevő egyetértett, hogy a hasonló kihelyezett ülésekre szükség és igény van, de a további ülések időpontja szeptember végénél későbbre nem eshet, s a meghirdetést is hónapokkal előbb meg kell jelentetni a Tájékoztatóban.

A terepbejárást követő ülésen az alábbi határozatok születtek:

E-38/2004 Elfogadták a tagdíjemelést mértékére vonatkozó javaslatot, melyet elfogadásra a választmány elé kell terjeszteni. Ennek megfelelően a közgyűlés elé terjesztett és a választmány hatáskörébe visszautalt javaslattal ellentétben kisebb mértékű tagdíjemelési javaslat született; teljes jogú tagdíj 3500 Ft, kedvezményes 2000 Ft.

E-39/2004 Az előző ülésen elfogadott MKBT emblémás zászló elkészítésével kapcsolatban megbízta Nagy Sándor főtitkárt, hogy a december 7-i választmányi ülésre terjesszen elő egy grafikus javaslatot.

E-40/2004 Elfogadta 10 fő új belépő tagfelvételi kérelmét.

Választmányi ülés: 2004. december 7.

V-11/2004 Elfogadta az elnökség előterjesztését a 2005-től érvényes tagdíjakra. Ennek értelmében teljes jogú tagdíj: 3500 Ft, kedvezményes tagdíj: 2000 Ft. A Választmány döntése értelmében az elkövetkezőkben a tagdíj összege az inflációt követni fogja.

V-12/2004 Elfogadta a Forrás Barlangkutató Egyesület felvételi kérelmét a Társulat barlangkutató csoportjainak sorába.

V-13/2004 Elfogadta a Bakonyi Barlangkutató Egyesületek Szövetségének felajánlását a 2005. évi Barlangnap Kab-hegyen történő megrendezésére.

V-14/2004 Elfogadta Szabó Zoltán felajánlását a Barlangkutatók Szakmai Találkozójának Tapolcán történő megrendezésére.

CHOLNOKY JENŐ KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÁSI PÁLYÁZAT 2004. ÉVI EREDMÉNYEI

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat keretén belül működő kutatócsoportok, személyek által a karszterületeken és barlangokban végzett feltáró és tudományos munka dokumentálásának fellendítése, a dokumentáció színvonalának emelése, a KvVM Barlangtani és Földtani Osztálya által a 13/1998. KTM rendelet szerint vezetett közhiteles barlangnyilvántartás és az ahhoz kapcsolódó adattár fejlesztése érdekében a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulattal közösen 2004-ban is meghirdette az immár hagyományos Cholnoky Jenő Karszt- és Barlangkutató Pályázatot a Környezetvédelmi és Vízügyi Célelőirányzat terhére.

A pályázatra a megadott határidőig összesen 22 pályamunka érkezett be; ám két egyéni pályázó figyelmen kívül hagyta a pályázati kiírást azon feltételét, miszerint a pályázaton csak a Társulat tagjai vehetnek részt. Így a kiírásnak megfelelő, értékelhető pályamunkák száma összesen 20 volt; ebből **egyéni kategóriában 12, csoport kategóriában 8 pályamű érkezett be.**

Az 5 tagú bíráló bizottság (a MKBT képviselőjében Börcsök Péter, dr. Leél-Össy Szabolcs, Maucha László és Szablyár Péter; a KvVM képviselőjében Takácsné

Bolner Katalin) a pályamunkákat a pályázati kiírásban megadott szempontok szerint pontozva, az alábbi döntéseket hozta:

CSOPORT KATEGÓRIA

A beérkezett pályamunkák a korábbi éveknél gyengébb átlagszínvonalat képviseltek; ami részben a természetvédelem megbízásából végzett, jelentős kutatói kapacitást lekötő munkák itt nem értékelhető voltára, részben pedig arra vezethető vissza, hogy az utóbbi időben „dobogós” helyezést elérő csoportok közül jó néhány (így pl. Alba Regia, BEAC, Bekey, PTE, MLBE) most sajnos nem élt a pályázat lehetőségével. A csoportos pályázatok között minden témárészben magas teljesítményt nyújtó munka nem volt, 80 pontot egyetlen pályázat sem ért el. Ennek figyelembe vételével a bíráló bizottság **első díjat nem osztott ki.**

II. díj – 200 000 Ft

Plózer István Víz alatti Barlangkutató Szakosztály (77 pont)

A Szakosztály 2003. évi munkájáról számot adó jelentés erőssége a tucatnyi hazai és külföldi barlangban végzett feltáró kutatások részletesen dokumentált, számos térképpel illusztrált bemutatása; melyek közül külön kiemelendők a Kelet-Hercegovinai expedíciójuk eredményei. A Tapolcai-tavasbarlangban végzett néhány megfigyelésre korlátozódó tudományos tevékenységük ehhez képest alárendelt; érdekes és ötletes viszont a barlang különböző felméréseinek összevetése alapján, a dokumentációs fejezetben közölt kutatástörténeti összeállítás.

III. díj – 150 000 Ft

MKBT Vulkanoszpeleológiai Kollektíva (73 pont)

A Kollektíva Évkönyve a megszokott részletességgel és alaposággal összeállított; azon részei azonban, amelyek egyéni pályázatként is benyújtásra kerültek (Nemkarsztos barlangok kutatottsága Magyarországon, Nemkarsztos barlangok digitális katasztere), itt értelemszerűen nem voltak értékelhetők. A terepbejárásokhoz kapcsolódóan végzett kisebb volumenű feltáró munkák bemutatása, illetve a főként a korábbi tevékenységek össze-foglalására koncentrált tudományos fejezet most kevesebb új információt tartalmaz; a dokumentációs munkák közül viszont kiemelkedik a Vajdavár-vidék mintaszerű, átfogó és igényes feldolgozása.

Styx Barlangkutató Csoport (73 pont)

A csoport tevékenységének fő irányát a feltáró kutatások határozzák meg; amelyek legjelentősebb ezévi eredménye a GN-töbör barlangjának megismerése volt. Munkájukat következetesen (sőt, a csatolt munkaerő-statisztikai kimutatások tekintetében túl részletesen is) dokumentálják, számos fotóval és korrekt, bár rajztechnikailag nem eléggé látványos térképekkel illusztrálják; s dicséretes a kutatott barlangokra vonatkozó alapadatok (hőmérséklet, légnyomás, denevérállomány) szorgalmas és szisztematikus gyűjtése is.

Különdíjak – 100 000–100 000 Ft

Tudományos tevékenységért

Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület (e témában 24 pont)

A pályázati anyag az egyesület évkönyvének csupán a tudományos munkákat is-

mertető fejezetét tartalmazza, e tekintetben azonban a csoportos pályázatok közül a legteljesebb. A bemutatott üledékföldtani, paleontológiai, régészeti, illetve részletes zoológiai, klimatológiai és radonvizsgálatok eredményei tervszerű, szerteágazó és alapos tevékenységet tükröznek, melynek kiemelkedő eleme a Gerecse barlangjaiban évek óta folytatott, rendkívül értékes adatsorokat szolgáltatató denevér-monitorozás.

Szegedi Karszt- és Barlangkutató Egyesület (e témában 19 pont)

Az Egyesület igényesen kidolgozott és illusztrált, olvasmányos jelentésének a gerincét ismét a tudományos fejezet alkotja, amelynek két terjedelmes tanulmánya az orfői Vízfő-barlang esetleges hasznosításának (kissé utópisztikus) üzletpolitikai kérdéseivel, valamint a Trió-barlang átfogó, mintaszerű speleológiai feldolgozásával foglalkozik. A jelentés szerény feltáró és dokumentációs fejezetéből az utóbbihoz CD-n csatolt, szép kivitelű kisfilm érdemel külön dicséretet.

Feltáró és állagvédelmi tevékenységért

Troglonauta Barlangkutató Egyesület (e témában 21 pont)

A pályázati kiírás szerinti felépítési szempontokat változatlanul figyelmen kívül hagyó pályamunka nemcsak a korábbi jelentéseikkel összevetve, de önmagában is számos ismétlést tartalmaz. A csoport szívós, kitartó feltáró munkája és a Naszályi-víznyelőbarlangban végzett állagvédelmi tevékenysége viszont elismerésre méltó; melyeknek eredményeit nemcsak szövegesen, de számos fényképpel és a tárgyévi, kisebb feltárásokról készített jó minőségű térképekkel is bemutatják.

2003. évi tevékenységükért

Labirint Karszt és Barlangkutató Csoport (összesen 69 pont)

A jelentés a kis létszámú, de jól szervezett, aktív csoport tevékenységéről ad szemléletes képet. Feltáró kutatásaik eredményei méterben még nem nagy horderejűek, de mintaszerűen dokumentáltak; akárcsak a kutatott barlangok tudományos megismerésére irányuló adatgyűjtéseik. Külön dicséretes a hajdani piritbányászat irodalmi- és terepi áttekintése, valamint a feltáró kutatások során előkerült, külső szakemberek által feldolgozott régészeti és őslénytani leletek művészi színvonalú rajzokkal történő bemutatása.

Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Egyesület (összesen 68 pont)

Az Egyesület 2003. évi jelentése szépen kidolgozott, de – talán az abaligetű új kutatóbázisuk kialakításának időigényessége miatt – úgy a feltáró, mint a dokumentációs tevékenység tekintetében a tőlük megszokotthoz képest mérsékeltebb aktivitást tükröz. A terepbejárások azonban így is hoztak néhány kisebb eredményt; tudományos munkájukban pedig az évek óta végzett radon-vizsgálatok és téli denevérmonitorozás mellett új színfoltot jelentenek a most beindított részletes hidrológiai mérések.

A csoport kategória eredményeinek összesítése

Pályázó	Össze- foglalás	Feltáró munka	Tudo- mányos	Doku- mentáció	Csoport- élet	Összesen	Meg- jegyzés
	0-10 p.	0-25 p.	0-25 p.	0-25 p.	0-15 p.		
Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület	0	0	24	0	0	24	Tudomá- nyos különdíj
Labirint Karszt- és Barlangkutató Sport Egyesület	8	16	15	17	13	69	Küöldíj
Plózer István Víz alatti Barlangkutató Szakosztály	10	20	17	19	11	77	II. díj
Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Egyesület	9	14	15	15	15	68	Küöldíj
Styx Barlangkutató Csoport	9	19	15	15	15	73	III. díj
Szegedi Karszt- és Barlangkutató Egyesület	9	14	19	14	10	66	Tudomá- nyos különdíj
Troglonauta Barlangkutató Egyesület	3	21	10	17	11	62	Feltáró-ál- lagvédelmi küöldíj
Vulkánszpeleológiai Kollektíva	10	14	13	21	15	73	III. díj

EGYÉNI KATEGÓRIA

Küöldíj – 150 000 Ft

Dr. Hevesi Attila: A magyarországi karsztok fejlődéstörténet és formakincs szerinti csoportosítása, az aggteleki jellegű karsztok felszíni formakincse c. értekezése

A Magyar Tudományos Akadémia minősítő bizottsága által elfogadott akadémiai doktori értekezés a szerző több évtizedes, kiemelkedő színvonalú karsztmorfológiai munkásságának eredményeként levont következtetéseket foglalja rendszerbe. A hatalmas ismeretanyagot átfogó, szemléletes saját ábrákkal illusztrált pályamű benyújtása emeli a Cholnoky-pályázat rangját és színvonalát; amelynek elismerése – miután mind tartalmilag, mind szakmai jelentőségét és a belefektetett munka mennyiségét tekintve messze meghaladja a pályázatra szokásosan beérkező dolgozatok színvonalát – pontszerű értékelésre nem volt alapozható.

I. díj – 150 000 Ft

Gazda Attila: Az István-lápai-barlang geológiai viszonyai és fejlődéstörténete c. szakdolgozata (83 pont)

A logikusan felépített, szépen illusztrált diplomamunka hézagpótló jelleggel nyújt átfogó képet hazánk legmélyebb barlangjának földtani és hidrológiai viszonyairól, formakincséről, ásványkiválásairól és üledékkitöltéséről. Újszerű megállapításai közül különösen jelentősek az aragonit jelenlétének és a fekete bevonatok Mn-tartalmának, továbbá a Keleti-ág tágas aknái és a fedő vulkáni kőzetek esetleges kapcsolatának kimutatása; sajnálatos viszont, hogy vizsgálatainak szintézise, azaz a barlang fejlődéstörténetének felvázolása már elmaradt.

II. díj – 100 000 Ft

Perényi Katalin–Laszity Alexandra: Atomspektrometriás nyomanalízis szerepe a karsztkutatásban c. publikációja (76 pont)

A Valea Rea vizeiben található különféle nyomelemek mennyiségét és időbeli változásait a legmodernebb elemzési eljárásokkal vizsgáló pályamunka úttörő jellegű a Bihar-hegység területén. Az eredmények alapján nemcsak az adott területen a beszivárgási folyamatok követésére alkalmas nyomelemek váltak körülhatárolhatóvá, de azok nagy gyakorlati jelentőségűek lehetnek a forrás később ivóvíz felhasználása szempontjából is. Kívánatos lenne e vizsgálatok más területekre illetve szélesebb időtartamra kiterjedő folytatása.

Eszterhás István–Szentés György: Magyarország nemkarsztos barlangjainak katasztere c. számítógépes adatbázisa (75 pont)

A nemkarsztos barlangok kataszteri anyagának mindenki számára elérhető, internetes felületre elkészített változata a maga nemében úttörő vállalkozás. Bár az anyag adatállománya még a barlangleírások, fényképek és barlangtérképek vonatkozásában sem teljes, és az adatok közötti teljes átjárhatóság hiányában a használat kissé nehézkes, a Vulkanoszpeleológiai Kollektívára jellemző precizitással elkészült munka csak dicséretet érdemel, és példaként szolgálhat a hasonló tevékenységet folytató csoportok számára.

III. díj – 70 000 Ft

Sásdi László: Újabb földtani adatok a Gerecse édesvízi mészköveinek keletkezéséhez c. előadása (72 pont)

Az V. Karsztfelődés konferencián elhangzott előadás a Gerecse egyes édesvízi mészkő-előfordulásainak települési viszonyaira vonatkozó megfigyelések eredményeit foglalja össze, s von le azok alapján bizonyos, a terület korábbi kutatóinak megállapításait kiegészítő illetve cáfoló következtetéseket. Bár a terepi munka (és/vagy az előadás) időbeli korlátai miatt a megfigyelések ill. azok dokumentálásának alaposága megkérdőjelezhető; a bemutatott eredmények figyelemre méltó adalékokat szolgáltatnak a témakör kutatásának folytatásához.

40 000–40 000 Ft pénzjutalom

Prakfalvi Péter: Egy diatréma szerkezetben elhelyezkedő iszapzsák barlang – Salgótarján, Baglyaskő c. tanulmánya (62 pont)

A pályázat egy kisméretű, de érdekes és ritka genetikájú kisbarlang földtani-szepeleológiai viszonyait dolgozza fel széleskörű irodalmi áttekintéssel, szép kivitelben és illusztrációkkal. A munka szakszerű, alapos és körültekintő, az egyetlen hiányérzet – sajnos – éppen a szerző által sugallt „iszapzsákos” kialakulásmód bizonyítékait illetően merül fel.

Molnár Lajos–Mányai Zoltán: Mit rejt a Hajnóczy-barlang, avagy szemeztetés e dél-bükki barlang képződményeiből és A keveredési korrózió szerepe a Hajnóczy-barlang kialakulásában c. előadásai (61 pont)

A debreceni Szakmai Napokon elhangzott két előadás a Hajnóczy-barlang kevésbé ismert képződményeinek és formaelemeinek bemutatásával érdekes és értékes adalékokkal járul hozzá e barlang ismeretéhez. Az előbbi célja bevallottan e ritka képződmények védelméhez nélkülözhetetlen figyelem felkeltése; míg az utóbbi – néhány földtani és hidrológiai adattal kiegészítve – a barlang keveredési korróziós eredetét kívánja bizonyítani, ennek általánosíthatóságához azonban az egy-egy kiragadott pontról bemutatott jelenségeken túl további, átfogóbb vizsgálatok szükségesek.

Eszterhás István: A nemkarsztos barlangok kutatottsága Magyarországon és A 2001. évi barlangkutatások eredményei Nógrádban c. publikációi (60 pont)

A Karsztfeljődés konferenciakötetben megjelent előbbi tanulmány értékes és sokoldalúan hasznosítható összefoglalót ad hazánk nemkarsztos barlangjainak kutatástörténetéről, területi és genetikai megoszlásáról, kiemelve az ásványtani, klimatológiai, biológiai és régészeti szempontból legjelentősebb objektumokat is. Hasonló felépítésű és alaposágú a második, egy megyei kiadványban megjelent cikk is, ami különösen Nógrád, e korábban „barlang-szegénynek” tartott megye szempontjából jelentős, figyelemfelkeltő anyag.

20 000–20 000 Ft pénzjutalom

Nagy Sándor: Ferenc-hegyi-barlang feltáró kutatás, mélyszinti eredmények c. tanulmánya (57 pont)

A pályamunka témaválasztása a Ferenc-hegyi-barlang közelmúltban feltárt mélyszinti járatainak első részletesebb ismertetésével újszerű, de kidolgozása féltudalas. Logikai felépítése jó, leírásai többnyire szakszerűek s jó megfigyelőkészségre vallanak; ugyanakkor inkább példálózó, s nem átfogó jellegűek, a szerkesztés- és fogalmazásmód elnagyolt, részletesebb térkép hiányában a hivatkozott helyszínek nem azonosíthatók, s van még mit javítani a témájukat illetően jól kiválasztott fényképek minőségén is.

Kardos Annamária–Kardos Boglárka: A Gellért-hegy ismeretlen barlangjainak felkutatása c. dolgozata (55 pont)

A XII. Országos Ifjúsági Tudományos és Innovációs Versenyre készült dolgozat annyiban újszerű, hogy bár a Gellért-hegy oldalában nyíló számos sziklaüreget több szerző is említi, azok azonosításra alkalmas módon történő feldolgozására még senki sem vállalkozott. Sajnos a felkutatást követő feldolgozással ez a munka is adós marad, mert a kéttucatnyi új objektum többségéről a listászerűen felsorolt néven és az ötletesen térfotogrammetriai térképre bejelölt elhelyezkedésen túl semmi egyéb dokumentációt, információt nem tartalmaz.

Az egyéni kategória eredményeinek összesítése

Pályázó	Téma újszerűsége	Alaposság, szakszerűség	Eredmények jelentősége	Megjelenítés színvonala	Összesen	Megjegyzés
	0-10 p.	0-30 p.	0-40 p.	0-20 p.		
Buda László	4	16	13	12	45	Könyvjutalom
Eszterhás István	6	23	17	14	60	Pénzjutalom
Eszterhás István – Szentés György	10	20	30	15	75	II. díj
Gazda Attila	8	27	30	18	83	I. díj
Hevesi Attila	Pontszerű értékelés nem történt					Különdíj
Kardos Annamária	4	17	12	13	46	Könyvjutalom
Kardos Annamária – Kardos Boglárka	7	14	21	13	55	Pénzjutalom
Molnár Lajos – Mányai Zoltán	7	17	22	15	61	Pénzjutalom
Nagy Sándor	8	16	24	9	57	Pénzjutalom
Perényi Katalin – Lasztity Alexandra	10	24	26	16	76	II. díj
Prakfalvi Péter	8	19	17	18	62	Pénzjutalom
Sásdi László	7	21	26	18	72	III. díj

Könyvjutalom

Kardos Annamária: A Kálmán-réti-zsomboly 20 éves kutatástörténete 1982-2002. c. dolgozata (46 pont)

A középiskolásoknak meghirdetett Földtani örökségünk pályázatra készült dolgozat a Kálmán-réti-zsombolyban végzett feltáró és tudományos kutatások eredményeit foglalja össze. Kutatástörténeti összeállításként alapos és szakszerű, de az objektumot kutató csoport korábbi jelentéseiben már dokumentáltakon túl érdemi új információkat nem szolgáltat.

Buda László: Szilvaskői barlangkutatások 1982–2002 c. tanulmánya (45pont)

A pályamunka a Vulkánszpeleológiai kollektíva által 10 év alatt Szilvaskő térségében végzett tevékenységről ad korrekt és alapos összefoglalót. Új adatokat, eredményeket nem tartalmaz, de a különböző jelentésekben korábban közölt anyagok egy kötetbe gyűjtése elismerésre méltó.

A 2004. ÉVI SZEMÉLYI JÖVEDELEMADÓ 1 %-ÁNAK

Társulatunk részére történő irányításával – közismerten szerény anyagi körülmények között működő – egyesületünk 2004. évben 605 988 Ft támogatáshoz jutott, melyet részben a tagság informálását szolgáló MKBT Tájékoztató színvonalasabb megjelentetésére, részben a könyvtár fejlesztésére fordítottunk.

A Társulat vezetése ezúton köszöni meg mindenkinek önzetlen és a törvényi szabályozás folytán anonym támogatását.

2004-től a Nemzeti Civil Alapprogramról szóló törvény elfogadása új fontos körülményt teremtett a civil társadalom állami támogatásában. Garantálta, hogy minden évben az adózók által közvetlenül a civil szervezeteknek felajánlott 1%-kal azonos nagyságú, de legalább a felajánlható összeg felével megegyező forrást biztosít a Nemzeti Civil Alapprogram részére, amelynek keretében Társulatunk is 2 millió Ft-os működési támogatáshoz jutott.

Fentiek ismeretében kérjük, hogy a 2004. évre vonatkozó adóbevallásban is a Társulatot támogassátok az SZJA 1 %-ával, mert mostantól döntéseknek különös jelentősége van.

A rendelkező nyilatkozat kitöltéséhez itt adjuk meg a Társulat adószámát.

A kedvezményezett adószáma:

1	9	8	1	5	8	0	2	2	4	1
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

(A nyilatkozattal kapcsolatos tennivalókat minden adózó az APEH által megküldött adócsomagban meg fogja találni.)

**VÁLASSZ MINKET ÉS GYŐZD MEG ERRŐL ISMERŐSEIDET,
CSALÁDTAGJAIT IS !**

Köszönettel a Társulat vezetése

FELHÍVÁS A 2005. ÉVI TAGDÍJAK BEFIZETÉSÉRE

A Társulat választmányának 2004. december 7-i ülése határozatot hozott a 2005-től érvényes tagdíjak összegéről. Ennek megfelelően:

teljes jogú tagdíj 3500 Ft

kedvezményes (tanuló, nyugdíjas, GYES-, GYED, munkanélküli) tagdíj 2000 Ft.

Kérésre csekket biztosítunk, továbbá a tagdíjak átutalással történő befizetéséhez közöljük a Társulat bankszámlaszámát: 10200830-32310384

Ezúton köszönjük meg tagjainknak a 2004. évben tanúsított fegyelmezett tagdíjfizetést, s kérjük valamennyiüket, ha tehetik, 2005 folyamán is az első negyedévben fizessék be tagdíjukat. Erre azért van szüksége a Társulatnak, mert a pályázati úton elnyert támogatások folyósítása általában csak a második félévtől történik, s addig a működési költségek nagy részét a tagdíjakból tudjuk fedezni.

OSZTRÁK BARLANGI BIZTOSÍTÁS

A Társulat 2005-ben is központilag intézi az osztrák biztosítást (hosszabbítás, ill. új belépés).

A tagsági díj rendezéséhez régi tagoknál az igazolványt, valamint 26 Eurot, új belépőknél a www.barlang.hu honlapról letölthető belépési nyilatkozatot kitöltve, 1 db fényképet, valamint 30,50 Eurot, megszakított tagság esetén a régi igazolványt és 30,50 Eurot legkésőbb január 17-ig kérjük a Titkárságra eljuttatni.

Tisztelt Kutatótársak!

A levelező listán már elkezdjük boncolgatni a barlangtúrák és kutatási engedélyek ügyintézésében várható változásokat. Érthető módon sokan érdeklődtek, és pontos eligazításra várnak.

Fájdalom, ezzel egyelőre nem szolgálhatunk. A tárca változást tervez, de az ezzel kapcsolatos jogszabályok még nem jelentek meg, tehát egyelőre semmi sem biztos. Tájékoztatást az érintetteknek már adtak, ezek kiszivárogtak, erről értesültünk többen is.

Várható, hogy – egyes EU-előírásoknak megfelelően – szétválasztják a vagyonekezelői és a hatósági jogkört. Ez önmagában, ha meglepő is, de racionális hozzáállás. Az más kérdés, hogy nálunk a különböző nemzeti parkok különböző helyzetben vannak, Ferenczy Gergely (BNP) tájékoztatása szerint ők pl. vajmi kevés kezelni való vagyonnal rendelkeznek.

Ami ebből a bürokratikus bikkfanyelvből ránk tartozik, az az, hogy a fenti engedélyeket (*valószínűleg*) 2005. január 1-től *valószínűleg* nem a nemzeti parkok fogják kiadni, hanem (*valószínűleg*) a Környezetvédelmi Felügyelőségek, amiket *valószínűleg* át is fognak keresztelni (talán Környezet-, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségre?). Tehát egységes szisztéma szerint egy – zöldhatóságot – fognak kialakítani. Egyébként, a nemzeti parkok hálózatának kialakítása előtt ugyanez volt

a helyzet, én még emlékszem, amikor az aggteleki engedélyeket szintén Miskolcon, a felügyelőségen Gavallér úrnál, ill. Majoros Zsuzsánál kellett intézni.

Lesz olyan felügyelőség, ahol ugyanazok fogják intézni ezeket az ügyeket, akik eddig mint nemzeti parkos dolgozók tették, de féltő, hogy lesz olyan, ahol erdészekhez, vagy akár vizesekhez kerülhet ez a kérdéskör is... (A természetvédők rémálma, ha a vizesekkel kell közösködni). Logikusnak tűnik, hogy ezek a személyek majd konzultálnak a területileg illetékes nemzeti parkok dolgozóival, de nem tudjuk, hogy erre a még meg sem jelent jogszabály kötelezi-e őket, vagy sem. Ugyancsak felelőtlenség lenne az eljárási illetékről nyilatkozni addig, amíg ezt nem szabályozzák (úgy tudom, az illetékbélyeget, mint intézményt meg is akarják szüntetni a sok visszaélés miatt). Az is valószínűnek látszik, hogy ez nem fogja az eljárási időt csökkenteni. De az 5 nap (barlanglátogatás engedélyezése esetében) jogszabályilag rögzített, ami természetesen módosítható. Az is igaz, hogy a nemzeti parkok hatósági jogkörét a 97/LIII-as, A természet védelméről szóló törvény rögzíti, ezt egy miniszteri rendelet nem írhatja fölül – ehhez tehát törvényi módosítás szükséges. Lapzártakor még nem fogadták el a 2005-ös költségvetési törvényt, de az Országgyűlés abban is rendelkezhet erről a kérdésről, hiszen az ügyintézésnek anyagi vonzatai is vannak, és nemcsak a kérelmező esetében.

Tehát akkor járunk el korrekten, ha azt mondjuk, hogy 2005 elején, akit balsorsa ilyen tárgyú kérelmezésre kényszerít a Hatóság felé, az az aktuális helyzetről érdeklődjön ott, ahol eddig is intézte a dolgokat, a nemzeti parkoknál vagy a várható új felelősöknél.

A lezárási és barlanghasznosítási, kiépítési ügyek valószínűleg továbbra is a másodfokhoz, a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériumhoz fognak tartozni, és a Barlangtani- és Földtani Osztálynál (Budapest, II. Szépvölgyi út 162/b) adandók be, ebben tudomásunk szerint nem terveznek változást.

Vállalom annak ódiáját, hogy ez az összeállítás megjelenésekor már elavult lesz. Tehát: **ügyintézés előtt érdeklődjetek** az illetékeseknél, és legalább egy ideig hamarabb kezdjétek el a szervezést! Következő számunkban már reméljük, tudjuk közölni az időközben megjelent, idevonatkozó jogszabály kivonatát, ill. az addigra már kialakult gyakorlatot.

Leél-Össy Szabolcs

AZ OKTATÁSI SZAKOSZTÁLY HÍREI

2004 október 17-i Oktatási szakosztályi ülésen Lénárt László előterjesztése és javaslata alapján a jelenlévők Börcsök Pétert bízták meg a szakosztály munkájának irányításával, aki a feladatot elvállalta. A szakosztálynak az Elnökség határozata értelmében december 31-ig ügyrendi szabályzatban kell a működésének feltételeit rögzíteni a többi szakosztállyal egyetemben.

Elsődleges feladatnak a korábban elkezdett oktatási rendszer kialakításának befejezését tekintettük. Célunk a kimeneti szint rögzítésével – a kötöttségek és kötelezettségek kerülése mellett – a jelentkezők magasabb szintű felkészítése a Technikai II-es és Túravezetői tanfolyamokra.

Összesítve:

Alapfokú: felvételi nincs, vizsga van (nem kötelező)

Technikai I: alapfokú után, vizsga a Technikai II. szintfelmérőjén
Barlangi túravezetői (Technikai II.): szintfelmérő Alapfokú és Technikai I.-es anyagából, vizsga rendelet szerint
Barlangi kutatásvezetői és más tanfolyamok változatlan formában.

A tanfolyamok kialakítását és illesztését a KTM rendelethez részletesen az alábbiakban „Egységes oktatási rendszer” címen közöljük.

Az Alapfokú barlangjáró és Technikai I-es tanfolyamok *elméleti, gyakorlati vizsga és oktatási követelményeit* az Oktatási Szakosztály összeállította és a csoportok rendelkezésére bocsátja a Társulat titkárságán és a www.barlang.hu-n keresztül. Az anyaggal kapcsolatos észrevételeket és javaslatokat az OSZ-nél lehet megtenni a Titkárságon keresztül vagy közvetlenül.

OSZ időpontok 2005-re:

Központi vizsga és szintfelmérő: 2005 május közepén. Bejelentkezés a vizsgára február végéig.

Technikai II. tanfolyamot szervezünk nyár elején (júniusban), esetleg szeptember végén is.

Magashegyi barlangtúra: (expedíciós túravezetői). Fakultatív képzés júliusban -400 és -600 méter mélységű barlangokban legalább 10 fős jelentkezés esetén.

Kiegészítő tanfolyamok szervezésére felvesszük a kapcsolatot a különböző szakosztályokkal és személyekkel. (Régészet, hidrológia, fotózás, barlangföldtan stb.)

Várjuk a felajánlásokat és az ötleteket.

Oktatási Szakosztály

EGYSÉGES OKTATÁSI RENDSZER

Az egységesítés célja a csoportok magasabb szintű felkészítése a Barlangi túravezetői és Kutatásvezetői tanfolyamokra.

Az Oktatási Szakosztály többszöri egyeztetés után az oktatási rendszer egységesítésére az alábbi javaslatot teszi.

Alapfokú és Technikai I. tanfolyam

Az *alapfokú barlangász* tanfolyam célja a barlangok, a barlangászat megismertetése és megszerettetése. Azon minimálisan szükséges alapszintű elméleti, gyakorlati és tudományos ismeretek átadása, melyekkel biztonságosan be tudnak járni a csoportjukkal egyes magyarországi barlangokat.

A *technikai I. tanfolyam* célja, hogy az alapfokúra építve tartalmazza az összes tudnivalót, amely bármilyen szintű, beszerelt kötéltechnikás barlang biztonságos *bejárásához* szükséges. A túrázásokon túl – egyszerűbb feladatok elvégzésével – hasznos tagja lehessen a csoportnak (transzportálás, segítség a kiszereelésben). Ezen a szinten még nincs beszerelés. További feladata, hogy felkészítse a jelentkezőt az esetleges Technikai II. tanfolyamra.

Tanfolyamok szervezésének feltételei

Elsőként le kell szögezni, hogy Magyarországon barlangász tanfolyamot bárki szervezhet.

Alapfokú és Technikai I. tanfolyamot a barlangkutató csoportok önállóan szervezik. A szükséges segítséget és vizsgáztatási lehetőséget az MKBT Oktatási Szakosztálya (OSZ) biztosítja központi vizsgáztatás keretében. Az oktatási szakosztály a csoportok alapfokú képzésében segítséget nyújt, de azt *nem teszi kötelezővé*.

Aki az egységes magyar oktatási rendszeren belül szeretne oktatni, vizsgáztatni annak az alábbi feltételeknek kell megfelelnie.

A túravezetői és kutatásvezetői tanfolyamok szervezésének feltételeit a 13/1998. (V. 6.) KTM rendelet szabályozza.

Tanfolyamszervező feladatai:

1. A tanfolyam kezdete előtt értesítse az oktatási szakosztályt.
2. Rendelkezzen megfelelő számú képzett oktatóval (alapfokú: minimum 1 oktató 6 tanulóra) (technikai I.: minimum 1 oktató 4 tanulóra)
3. Rendelkezzen megfelelő mennyiségű és minőségű felszereléssel az oktatáshoz (*sisak, világítás, egyéni felszerelési és kollektív, kötél és beszerelő anyagok, ritka technikai eszközök*)
4. Rendelkezzen a gyakorlati oktatáshoz szükséges barlanghasznosítási engedélyekkel.
5. Rendelkezzen megfelelő *írott* tanfolyami tematikával, oktatási napokra lebontva már a tanfolyam megkezdése előtt.
6. Rendelkezzen megfelelő előadóhelyiséggel.
7. Rendelkezzen megfelelő oktatási anyaggal. (*Ezt az anyagot az OSZ bocsátja rendelkezésre*)
8. A tanfolyam ideje igazodjon a központi vizsgáztatáshoz. A központi vizsga évente egy alkalommal kerül megrendezésre (tavasszal). Egyedi esetben kérhető külön vizsgáztatás.
9. A tanfolyam díja. *Teljesen a tanfolyam szervezője határozza meg.*
10. Az oktatáshoz kérhetnek segítséget (*előadók, oktatók, felszerelés*).
11. Gondoskodik arról, hogy a vizsgázó megfelelő mennyiségű és minőségű felszereléssel jelenjen meg a vizsgáztatáshoz. *Központi vizsgáztatás esetén ez csak az egyéni felszerelést jelenti, a köteleket és a beszerelő felszereléseket az OSZ biztosítja. A személyi alapfelszerelésekről a vizsgázónak saját magának kell gondoskodnia (a tanfolyam végére célszerű lenne ezekkel már rendelkeznie).*

Vizsgázó feladatai:

1. Barlangász alap és kiegészítő felszerelések a tanfolyamok vizsgájára (*overall, csizma, fő és tartalékvilágítás, sisak, elsősegély felszerelés, saját lépő és kantár, pruszik önbiztosításhoz, beülő, mászó és ereszkedőgép, megfelelő karabinerek, nitkulcs, beg*).
2. Megfelelő szintű felkészültség (*mind technikai, mind fizikális téren*). *Mennyi gyakorlaton, előadáson vett részt. A vizsgára bocsátás feltételeit a tanfolyam vezetője határozza meg.*

Oktatási bizottság feladatai:

1. Elméleti és gyakorlati vizsgakövetelmények meghatározása és közzététele.
(A Társulat titkárságán és az interneten, a *barlang.hu*-n megtalálhatók.)
2. Digitális alapfokú jegyzet a tanfolyam szervezőjének
  - a. Elsősorban CD, ill. DVD. (Előnye, hogy könnyen fejleszthető, bővíthető, filmet is tartalmazhat, és ma már nagyon sok ember számára elérhető a számítógép.) A végleges elektronikus változat mellett lehetséges az egyszerűsített nyomtatott kiadás is, ha erre igény van.
  - b. Egyéb esetben a tanfolyam szervezője gondoskodik a jegyzet nyomtatásáról, amennyiben a tanfolyamosok ezt igénylik. Ehhez (szervezési) segítséget nyújthat az OSZ, a költségeket azonban a tanfolyam állja.
  - c. Az anyag 1 példányát még a tanfolyam megkezdése előtt biztosítani kell a tanfolyam szervezőjének a bejelentéstől számított 1 héten belül.
  - d. Az anyag jogdíj nélkül szabadon másolható, de változtatást csak az OSZ megfelelő személye végezheti (az egységes anyag követhetősége és minősítése végett).
  - e. A jegyzet tartalmazza a kötelező elméleti anyagon kívül a megértést segítő kiegészítőket (bővebb információk, képletek stb.), valamint a vizsga feltételeit (gyakorlati – elméleti, vizsgakérdések).
3. Fél évvel előbb közzétenni a központi vizsga időpontját.
(Központi vizsga és szintfelmérő 2005. május közepén. Nyár elején Technikai II. tanfolyam.)
4. Vizsgaengedélyek beszerzése.
5. Az OSZ a zavartalan vizsgához biztosítja:
  - f. Elméleti vizsga helyiségét a létszámnak megfelelően
  - g. Megfelelő mennyiségű és minőségű közös felszerelést a gyakorlati vizsgára (kötél, nittek, biztosító kötél, csomózós kötél stb.)
  - h. Vizsgabeosztást készít: Vizsgáztatók és vizsgázó csoportok elosztására
  - i. Értékelő lapok
  - j. Adminisztráció (bizonyítvány 1 héten belül), központi nyilvántartás
  - k. Pótvizsga ideje
  - l. Vizsgadíj (amortizáció fedezésére).

Technikai II.-es tanfolyam a Barlangi túravezetői tanfolyam kezdete.

Célja a magasabb szintű kötéletechnikai tudás elsajátítása a beszerelés technikával együtt.

Felvétel: Szintfelmérőn nyújtott teljesítmény alapján. A követelmény az alapfokú és technikai I.-es tudásanyagát tartalmazza. Erre a tanfolyamra *olyanok is jelentkezhetnek*, akik *nem mennek tovább a túravezetői szintre*. Friss alapfokús + technikai I.-es, elvileg tovább mehet technikai II.-re, de nem mehet tovább azonnal túravezetőire! A Technikai II.-est követő Túravezetőire közvetlenül csak az mehet, aki két év aktivitást igazol a csoportjánál.

Rendezése: az oktatási szakosztály és a csoportok szervezésében egyaránt lehetséges a közösen kialakított tematika alapján. Az oktatási szakosztály a túravezetői

tanfolyam első részeként szervezi bentlakásos változatban a szükséges tanfolyami engedélyek birtokában. Ideális létszám: 12–15 fő 4–5 oktatóval. Az úgynevezett Technikai II.-esen nem vizsgáznak a résztvevők, hanem a tanfolyamon nyújtott teljesítményük alapján a részvételüket igazolják vagy nem megfelelő teljesítmény esetén, elutasítják.

A Barlangi túravezetői tanfolyam

Célja a felelős barlangi túravezetők képzése (mind a barlangok, mind a túratársak szempontjából). Azon ismeretek megszerzése és elsajátítása, melyek egy magyarországi barlangban való túra vezetéséhez illetve a barlangok bemutatásához szükségesek, beleértve ebbe a jogi, természet- és barlangvédelmi, túravezetési, pszichológiai, elméleti, gyakorlati és kötéltechnikai jellegű feladatokat is. További célja az *oktatók utánpótlásképzése*.

A túravezetői tanfolyam a technikai II.-vel kezdődik, ahova szintfelmérővel lehet bejutni.

A túravezetőin a KTM rendeletben meghatározott anyagok mellett a hangsúly az oktatási ismeretek elsajátításán és azok begyakorlásán van. A rendelet az itt végzett személyeket oktatásra alkalmas túravezetőknek minősíti.

A vizsgák a tanfolyam végén vannak, a rendeletben meghatározott feltételek szerint.

Kutatásvezetői tanfolyam

Célja a felelős barlangi kutatásvezetők képzése (mind a barlangok, mind a kutatótársak szempontjából). Azon ismeretek megszerzése és elsajátítása, melyek egy magyarországi barlangban való kutatás szervezéséhez, vezetéséhez illetve azok szakmai és tudományos feldolgozásához szükségesek.

Kutatásvezetői tanfolyamra az jelentkezhethet, aki a barlangi túravezetői vizsgát letette.

A Kutatásvezetői tanfolyamokat a korábbi gyakorlatnak megfelelően átdolgozott és kiegészített tematikával szervezzük. A gyakorlatokat itt is lehetőség szerint összevontan a tanfolyamvezető és csapata határozza meg. Oktatási anyag újrakiadása, legalább CD-n elektronikus formában.

Barlangi idegenvezető tanfolyam

Célja a magyarországi idegenforgalmi barlangok látogatóinak színvonalas, szakszerű tájékoztatást nyújtó barlangi idegenvezetők képzése.

A korábbiakban a Társulat szervezte saját kiadású oktatási anyaggal (Dr. Lénárt László, Hazslinszky Tamás) és 5 napos időtartammal.

Mióta a tanfolyam bekerült az országos szakképzési jegyzékbe, az előírt óraszám 200–300 óra. A tanfolyam lebonyolítását a minisztérium a Környezetgazdálkodási Intézetre bízta. Ennek megbízásából 2000-ben megszerveztünk (Hazslinszky Tamás) egy tanfolyamot, csak nemzeti parkos dolgozók számára. Ezen már szakterületenként külön-külön előadók adtak elő, akik az említett Intézet megbízásából a tervezett tankönyv számára anyagaikat le is adták. Sajnos a tankönyv nem jelent meg. Újabb tanfolyam megrendezésének egyik akadálya a jegyzet hiánya, másik pedig költséges volta.

Magashegyi barlangtúra (expedíciós túravezetői):

Külföldi barlangok biztonságos bejárásához nyújt technikai gyakorlatot. Fakultatív tanfolyam túravezetőknek és technikai II.-es végzettségűeknek. Ezek a túrák oktató jelleggel kerülnek megrendezésre magashegyi barlangokban.

Kiegészítő tanfolyamok

A „hivatalos” oktatáson túlmutató ismeretek megszerzésének *lehetősége*, amennyiben van rá kereslet, és energia szakkirándulások és szaktanfolyamok keretében. Például:

– Versenyszervezői tanfolyam (a versenyek tapasztalatainak összegyűjtése és leírása.)

– Tudományos szaktanfolyamok (régészet, vízkémia stb.):

- ♦ Ásatásos barlangkutatói ismeretek (Régészeti Szakosztály szervezésében)
- ♦ Vízkémiai ismeretek (PI. Alba-Regia csoport szervezésében Tésén)
- ♦ Barlangföldtani ismeretek
- ♦ Hidrogeológiai - hidrológiai ismeretek. Mérések, mérőeszközök
- ♦ Barlangtérképezési ismeretek. GPS használat
- ♦ Barlangfotózási ismeretek, digitális fotózás
- ♦ Dokumentációkészítési ismeretek. Publikálás.

Központi vizsga

Időpontja igazodik a csoportok alapfokú tanfolyamaihoz (májusban).

A *központi vizsgákon* nem kötelező a részvétel, de csak szintfelmérővel lehet Túravezetőire jelentkezni. Vizsgázni csak előre történő bejelentkezés alapján lehet alapfokú barlangjáró követelményrendszer alapján. Ugyancsak itt történik a szintfelmérő a Technikai II.-es, illetve Túravezetői tanfolyamokra is Alapfok és Technikai I.-es anyagából. A gyakorlati vizsga részleteiről a vizsgázókat előzetesen tájékoztatjuk.

Oktatási Szakosztály

BESZÁMOLÓK, RÖVJD CJKKEK

RÖVID BESZÁMOLÓ AZ „ALCADI 2004”-RŐL

Immár hetedik alkalommal került megrendezésre Csehországban, a Morva-karszt központjában az Alpok, Kárpátok, Dinaridák térségére vonatkozó barlangkutatástörténeti szimpózium. A tudományos összejövetelt az UIS Barlang- és Karszt-történeti Bizottsága, a Cseh Barlangkutató Szövetség, a Morva-karszt Barlangjainak Igazgatósága és a Cseh Tudományos Akadémia Földtani Intézete rendezte Pavel Bosák UIS főtitkár vezetésével 2004. október 20—24. között. A rendezvényt csupán két hónappal előzte meg annak meghirdetése, így valószínű, ezért voltak kevesebben, mint a korábbi hasonló szimpóziumokon. Végül is 9 országból (A, CH, CZ, GB, H, HR, NL, SK, SLO) 27 résztvevő volt jelen. Az előadásoknak, a résztvevők ellátásának a híres Macocha-szakadék közvetlen szomszédságában levő „Macocha” Turista-szálló adott otthont.

A programot úgy szervezték, hogy félnapos előadásblokkok és félnapos kirándulások

kövezték egymást. A három szekcióülésen 16 előadás hangzott el igen különböző témákat feldolgozva, a korai felfedezésektől a muzeális leletek bemutatásán keresztül a barlangi legendáig és még több egyéb dolgot is tárgyalva. A három magyar résztvevő négy előadással gazdagította az ülészak választékát, úgymint (az elhangzás sorrendjében): *Székely Kinga*: Az első magyar tudományos barlangkutató szervezet irattára (1910—1918), *Takácsné Bolner Katalin*: Mérföldkő a magyar barlangkutatás történetében – a Pál-völgyi-barlang 1904. évi felfedezése, *Eszterhás István*: Középkori barlangmonostorok Magyarországon, *Székely Kinga*: A „Búsuló juhász” és egy aggteleki cseppkő kapcsolata.

A Morva-karszt viszonylag kis (94 km²-nyi) területén jelenleg 1288 regisztrált barlangot tartanak számon, köztük a Punkva-folyócska több önálló szakaszra tagolt földalatti járatrendszerét, a 34,9 km hosszban ismert Amatőr-barlangrendszert. Természetesen a rendkívül sok barlang megismerésére reményünk sem volt, de a szimpóziumhoz kapcsolódó kirándulásokon az itteni barlangok legjobb ismerőinek szakvezetésével tekintettük meg a történeti szempontból legérdekesebb barlangokat. Ezek között szerepelt a négy idegenforgalmilag kiépített barlang: a Sloup-Sosuvi-barlangrendszer, a Balcarka-barlang, a Katarina-barlang és a Punkva-barlangok a Macocha-szakadékkal. Továbbá volt alkalmunk néhány, a látogatók előtt meg nem nyitott barlangot is megtekinteni, így a Krtiny mellett nemrég még titkos katonai objektumnak számító Vypustek-barlangot, a történelem előtti kultúrák sorozatát felvonultató Bika-szikla (Býčí skála) barlangját, valamint a nevében II. Ferenc császár 1804. évi látogatásának emlékét őrző, ma légzésterápia céljára használt Cisarska-barlangot.

Az esti kötetlen programok alkalmával a térség kutatásának korai emlékeit bemutató diafilmeket nézhettünk, fehér asztal mellett beszélgethettünk. A szimpózium végén Pavel Bosák, mint főszervező megköszönte az aktív részvételt, a résztvevők pedig viszontköszönetet mondtak a szervezőknek az élményekért. Záróbeszédében Karl Mais, az UIS Barlang- és Karszt-történeti Bizottságának elnöke az összejeövetel rövid méltatása után bejelentette, hogy a következő, nyolcadik ALCADI-szimpozium megrendezését 2006-ban az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság vállalta el, amelynek terepi programja Erdély történelmi barlangjait fogja – az ottani magyar kutatók közreműködésével – bemutatni.

Eszterhás István—Takácsné Bolner Katalin

BARLANGKUTATÓK SZAKMAI TALÁLKOZÓJA

2004. november

Székesfehérvár

Az 1995. óta évente megrendezett találkozóknak idén a székesfehérvári Árpád Szakközépiskola és Kollégium adott otthont 2004. november 12–14-én. Ez szó szerint is értendő, hiszen nemcsak a szakelőadásokat hallgathattuk itt meg, hanem a 121 résztvevő szállását is a helyszínen sikerült megoldani az étkezéssel együtt.

Pénteken 17 órakor a regisztrációnál még csak az ország különböző tájairól érkező távoli ismerősök üdvözölhették egymást, s cserélhettek híreket. A konferencia szombat reggel kezdődött. Az MKBT elnöke, valamint a helyet adó iskola igazgatója köszöntését követően került sor a Cholnoky Karszt- és Barlangkutatási Pályázat eredményhirdetésére (lásd fentebb). Ezt követően az MKBT társrendezője, a székesfehérvári Alba Regia Barlangkutató Csoport vezetője foglalta össze a csoportnak a Várpalota feletti Tési-fennsík 40 éven át végzett kutatásainak eredményeit.

A résztvevők a másfél napon keresztül számos érdekes előadást hallgathattak meg. A hazai kutatások ismertetése során a Bakonyban levő Kab-hegy térségi víznyelők kutatásáról, a napjainkra már majd 5 km-es Ferenc-hegyi-barlang mélyszinti új részeinek, s a csak bűvárok által járható, közel 3 km hosszú Molnár János-barlang újabb szakaszainak feltárásáról kaptunk képet. A Duna-parton magasodó Gellért-hegyen, valamint a Bükk nyugati részén, a Peskő környezetében történt kisebb barlangok feltárásáról is beszámoltak a kutatók, a Gánti-barlang 25 éves kutatásának ismertetése mel-

Az előadóterem mindig tele volt

lett. A hazai tudományos kutatások új eredményeként adtak számot a Bükk és Aggteleki-karszt hévizes barlangok keletkezésének lehetőségéről, a Gerecse karsztjának legutóbbi 40 millió éves fejlődéstörténetéről, a Keszthelyi-hegység kovás dolomitból álló ősi, hévizes forráskúpjairól, valamint a bükki Létrási-vizes-barlangban telelő denevérekolonía 1985-től történő változásairól. Egy előadás matematikai modellezéssel tette érthetőbbé a barlangi légmozgás és a radontranszport összefüggéseit, egy másik pedig az idegenforgalmi barlangokban dolgozó túravezetők radonterhelésének mértékét, illetve annak csökkentési lehetőségeit taglalta. Technikai jellegű előadásban ismertették a Suunto térképező műszerrel kapcsolatos tapasztalatokat, s bemutatták a Pál-völgyi-barlang internetre készülő interaktív térképét. Ez utóbbit a barlangról készített fél órás video egészítette ki. Ugyancsak video mutatta be a Mátra leghosszabb barlangját, a vulkáni kőzet utólagos hasadécai mentén kialakult ágasvári Csörgő-lyukat. Hazai eseményt, az évente megrendezett Hágó Kupa versenyét is filmre vették, melyet sikerrel vetítettek le készítőik, a verseny itt levő résztvevőinek nagy örömére.

Kutatóink a világ számos, egzotikus karsztvidékére is eljutottak, útjaikról dia, illetve video beszámolót is készítettek. Varázslatos tájak képeit láthattuk a Dél-Kínai-karsztvidék kúp-karsztjairól és a vietnámi Ha-Long-öböl szigettenger karsztjáról. Hatalmas poljék és szakadékdolinák képei ejtették ámulatba a nézőket, melyek a mexikói Sierra-Nevada keleti részén található, ugyanitt hatalmas karsztforrások és általuk lerakott édesvízi mészkő vízesés jellegű kiválásai gyönyörködtették a fotóst és a nézőket egyaránt. Az MKBT által szervezett szlovéniai túrát bemutató képek után mindenki úgy érezte, legközelebb neki is ott a helye. Majd egy különleges film bemutatására került sor, melyet olyan afrikai barlangban készítettek, melyet az ott élő nagy testű állatok (elefántok, kafferbivalyok, gazellák) alakítanak tovább napjainkban is, hogy a kőzetben levő sót elfogyaszthassák. Kutatótársaink a külföldi barlangok bejárása mellett vadregényes kanyonozásokon is részt vettek.

Egyre inkább tért hódít a magyar kutatók körében a külföldi barlangkutató expedíciókon való részvétel, illetve azok szervezése. Vadregényes tájak képeit láthattuk a montenegrói Durmitor karsztvidékéről, ahol a látványos gyűrt mészkőrétegek jellemzőek, ott egy nemzetközi táborban képviseltek bennünket kutatótársaink. Számos barlangász erdélyi barlangok kutatásában segédkezett, így sikerült névjegyüket letenni Románia legmélyebb barlangrendszerének feltárásával. A montenegrói Kotori-öböl feletti karsztvidéken is jelentős barlangszakaszokat tártak fel kutatóink, jövőre visszatérnek a helyszínre újra. Az olaszországi Michel Gortani-barlangrendszer további feltárása a hagyományokhoz híven folytatódott, s újabb barlangok összeköttetésének megtalálására is van remény.

A fantasztikusan jó hangulatú előadásokat nagy lelkesedés kísérte, s az érdeklődők egy-egy kérdésének megválaszolására is sor kerülhetett. Nem egy témában még a továb-

biakban, szünetben, ebédnél, folyosón, este is folytatódtak a kutatók közötti megbeszélések, érdekes tapasztalatcserék.

A nagyszerű találkozó előadások közötti szüneteiben a kiállított posztereket és a rendező csoport kiállítását is megtekinthették a résztvevők, továbbá az ALTO BT és a SPELEOJUNIOR Sportbolt által kínált felszerelések vásárlására is lehetőség kínálkozott.

Sásdi László

HERMAN OTTÓ EMLÉKÜLÉS

2004. december 13.

Miskolc – Lillafüred

A miskolci Herman Ottó Múzeum, a Szeleta Alapítvány, a Miskolci Egyetem Ős- és Ókortörténeti ill. Természetföldrajz-Környezettani Tanszéke és a Magyar Földrajzi Társaság Borsodi (Miskolci) Osztálya Herman Ottó halálának 90. évfordulója alkalmából emlékülést rendezett a lillafüredi Palota Szálló Beatrix-termében.

A megnyitót követően dr. Hevesi Attila, tanszékvezető egyetemi tanár *Herman Ottó életpályája* címmel, Dobrossy István levéltár igazgató *Herman Ottó miskolci kapcsolatai és miskolci hagyatéka* címmel, és Barati Sándor, a Biodiverzitás Megőrzéséért Munkacsoport munkatársa *Herman Ottó, mint a magyarországi állatvilág kutatója, a hazai természetvédelem egyik megteremtője* címmel tartott előadást.

Ezt követően a résztvevők felkeresték Herman Ottó síremlékét a felsőháromi temetőben, ahol a szervezők nevében dr. Besenyei Lajos, a Miskolci Egyetem rektora és dr. Hevesi Attila, a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat nevében Hazslinszky Tamás társelnök helyezte el koszorút.

A résztvevőket a Palota Szálló Mátyás-termében a Szeleta Alapítvány ebéden látta vendégül, majd a délutáni előadóülésein dr. Ringer Árpád tanszékvezető egyetemi tanár *Herman Ottó és a magyarországi őstörténettudomány* címmel, Tóth Arnold múzeumi osztályvezető *Herman Ottó és a magyar néprajztudomány* és Rémiás Tibor múzeumi osztályvezető *A politikus Herman Ottó* címmel tartott előadást.

A sikeres, nagy érdeklődést kiváltó rendezvény végül dr. Ringer Árpád zárszavával ért véget.

A rendezvényen bemutatásra került „Az utolsó magyar polihisztor” Herman Ottó bibliográfiája c. mű, amelyet sikerült a Társulat könyvtára számára megszerezni.

H.T.

MEGJELENT

A Pál-völgyi-barlang felfedezésének 100. évfordulója alkalmából megjelent a Sámán műhely gondozásában a barlangot bemutató film (DVD és video formában). Időtartama 26 perc. Ára: 2900 Ft (MKBT tagoknak 2000 Ft. Kapható a Titkárságon.

A SPELEO JUNIOR SPORTBOLT 2004. ÉVI ÁRLISTÁJA

Teflon szállal erősített Cordura overall	17 000 Ft
Overall (4 féle anyagtypusból, igények szerint)	9 500-tól 12 500 Ft-ig
Polár aláöltözés (műnyúl)	6 500 Ft
Camp Y szíjas sisak	8 200 Ft
Angol Y-szíjas sisak	2 500 Ft
Slószos bag	1 300 Ft
Barlangi bag zsákok (600 gr-os kamion ponyvából)	2 500 Ft-tól
Barlangos beülő (3 ponton állítható)	6 000 Ft-tól
Gumicsizma minden méretben	2 500 Ft
Pamut aláöltözés (műnyúl póló anyagból)	6 300 Ft
Pehely hálózsák (1200 g töltőszúly, komfort fokozat kb. -20 °C)	29 700 Ft
Pehelykabát (500 gr töltőszúly)	25 000 Ft
Poncsó (hátizsákra vehető esőköpeny lélegző anyagból)	6 500 Ft
Fénycső + tartalék 6 LED-es világítással ellátott fejlámpa (tartozékokkal)	28 900 Ft
Kong Bonaiti rozsadamentes csavarbiztosításos OK acélkarabiner (26KN)	1 500 Ft
Repetto csavarbiztosításos alu. OK karabiner	1 700 Ft
Acél D Mailon	1 500 Ft
Különböző típusú elemes fejlámpák	3 000 Ft-tól
Hátizsákok	6 000 Ft-tól
Gázfejlesztő tartályok (nyílt-zárt rendszerű, pumpás)	15 000 Ft-tól
14 literes kétlyukú réz dűzni, Petzl kompatibilis	600 Ft

WEB LAPUNKON MINDEN TERMÉKÜNK MEGTEKINTHETŐ!!!

Címünk: 1095 Budapest, Mester u. 41/A
Telefon: 06-1/216-1734
Mobil: 06-20/367-6964, 06-20/373-9418

E-mail cím: kocsis.andras@freestart.hu
Weblap: www.speleo.hu

BOLTUNK DECEMBER 27—JANUÁR 10-IG ZÁRVA TART!

Sporttársi üdvözzettel
Kocsis András

Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat
1025 Budapest
Pusztaszeri út 35.